

References

1. Altsest. L. V. Matsievska / Altsest // Shkval. – O., 1929. – № 13. – S. b/n.
2. Altsest. Polina Niatko / Altsest // Shkval. – O., 1929. – № 10. – S. b/n.
3. Altsest. Yurko Shumskyi / Altsest // Shkval. – O., 1929. – № 9. – S. b/n.
4. Butenko V. Khudozhnyk A. Petrytskyi / V. Butenko // Vsesvit. – Kh., 1925. – № 21. – S. 18-19.
5. Vadym Meller / El-Be // Universalnyi zhurnal. – 1929. – № 1. – S. 118-119.
6. Vyshnia O. Teatralni syluety : Yura Hnat / O. Vyshnia // Zhannia. – Kh., 1925. – № 2. – S. 15.
7. Vii / P. M. // Vsesvit. – Kh., 1925. – № 6. – S. 10.
8. Hryhorash D. S. Zhurnalistyka u terminakh i vyrazakh / D. S. Hryhorash. – L. : Vyshcha shk., 1974. – 293 s.
9. Ivohin V. Korol bavytsia / V. Ivohin // Vsesvit. – Kh., 1926. – № 15. – S. b/n.
10. Iv[olhin] V. M. Krushelnytskyi / V. Iv. // Universalnyi zhurnal. – Kh., 1929. – № 1. – S. 78.
11. Yosyp Hirniak / UZh // Universalnyi zhurnal. – Kh., 1929. – № 8. – S. 14-15.
12. Liubov Hakkebush / Ivesh // Universalnyi zhurnal. – Kh., 1929. – № 3. – S. 64-65.
13. Marholin S. Anatolii Petrytskyi / S. Marholin // Universalnyi zhurnal. – Kh., 1928. – № 2. – S. 54-55.
14. Petronii. Puhachovshchyna / Petronii // Vsesvit. – Kh., 1926. – № 20. – S. 15.
15. Polina Samiilenko / UZh // Universalnyi zhurnal. – 1929. – № 8. – S. 87.
16. Turkel'taub I. Vii / I. Turkel'taub // Vsesvit. – 1925. – № 7. – S. 18-19.
17. Khmuryi V. Khudozhnyk Ol. Khvostov / V. Khmuryi // Vsesvit. – Kh., 1926. – № 1. – S. 18-20.
18. Ch[ernov] L. Teatralnyi shliakh Olhy Horskoi : (desiat rokiv roboty) / L. Ch. // Universalnyi zhurnal. – 1929. – № 6. – S. 84-85.

УДК 786.2:82"38"

Чорнобай Мирослава Юрїївна
здобувач кафедри історії музики
Львівської національної музичної академії
імені М.В. Лисенка

ФОРТЕПІАННЕ МИСТЕЦТВО УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ В КОНТЕКСТІ ШЕВЧЕНКІВСЬКИХ УРОЧИСТОСТЕЙ

У статті здійснено огляд участі піаністів у перебігу шевченківських урочистостей осередків української діаспори з точки зору їх представництва, програм, а також інспірація композиторської творчості постаттю та творчістю Кобзаря у фортепіанних жанрах концертного й дидактичного репертуару з позицій суголосності та відмінностей з генеральними мистецькими процесами на українських територіях.

Ключові слова: шевченківські урочистості, фортепіанне виконавство, інспірація композиторської творчості, дидактичний репертуар.

Чорнобай Мирослава Юрїївна, соискатель кафедры истории музыки Львовской национальной музыкальной академии имени Н.В. Лисенко

Фортепианное искусство украинской диаспоры в контексте шевченковских торжеств

В статье рассмотрено участие пианистов в ходе шевченковских торжеств центров украинской диаспоры с точки зрения их представительства, программ, а также инспирация композиторского творчества фигурой и творчеством Кобзаря в фортепианных жанрах концертного и дидактического репертуара с позиций созвучности и различий с генеральными художественными процессами на украинских территориях.

Ключевые слова: шевченковские торжества, фортепианное исполнительство, инспирация композиторского творчества, дидактический репертуар.

Chornobay Myroslava, Postgraduate student, Chair of Music History, M.V. Lysenko Lviv National Music Academy Piano art of Ukrainian Diaspora in the context of Shevchenko's celebrations

Shevchenko's celebrations since their founding were demonstrations of national identity in terms of foreign domination, the act of demonstrating the unity of Ukrainians through creative expression. Since the first years of honoring the anniversary of the poet there have been combined concerts-academies, in their programs leading place belongs to the rants, choral works acappella, vocal and chamber compositions which are directly related to the poetic word. There are few orchestral and choral compositions because of the lack of substantial capacity among professionally trained performing forces. There are still less in programs of celebrations instrumental works: compositions for the piano, the violin, the bandura, the harp, the violin and the guitar, the string quartet.

The best artistic forces are involved to their arranging as it is not so much about the national resistance to foreign oppression, but about the possibility of unification national community around ethical idea (and symbolic figure who embodies it) in the state system, where it appears as marginalized segment of society.

The aim of the research is to consider the participation of pianists in Shevchenko's celebrations of Ukrainian Diaspora centers in terms of their missions, programs, and the inspiration of the composer's creative figure and works of the poet in the piano genres of concert and didactic plan to position of similarity and differences from the general artistic processes on Ukrainian territories.

An important aspect of presentation piano art in terms of Shevchenko's celebrations is to include not only compositions with piano accompaniment, but a purely instrumental works in the programs of concerts, parties, festivals,

academies that set the special requirements to artists and performers. These particular samples of classics and the most modern Ukrainian piano literature, the performance of which is intended to show a decent level of professional piano forces of Ukrainians and provide collective programs with higher artistic level. Among participants of Shevchenko's celebrations there are names from Europe, not only among Ukrainian, but also Polish, Czech, Austrian instrumentalists. Researchers of functioning Vienna Sich mention that leading Ukrainian professional musicians were often involved in its concert programs.

A special group is instrumental compositions inspired by the works of the poet. Initiated by memorial opuses, they gradually formed a powerful bases of instrumental art specimens oriented on concert queries of those performers at home and among the Diaspora. Tonal basis of such compositions are folk songs on texts by Shevchenko, his favorite songs and popular works associated with honoring of the poet. An interesting phenomenon was the creation of songs for children audience and didactic plays of Shevchenko's subject for Diaspora centers of children's music education.

Examination representation of piano art in programs of Shevchenko's celebrations of Diaspora environment allows to make a conclusion.

Piano performance (solo, chamber, accompanist) in concert programs of Shevchenko's celebrations in centers of Ukrainian Diaspora regardless of territorial move of the centers were represented by the best local and invited Ukrainian performers: Lyubka Kolessa (Canada), Roman Sawickij, Daria Hordynsky – Karanovych, Yuri Oliynyk, Vadym Kipa, Martha Kravtsiv- Barabash, Borys Maksymovych, R.Rudnytskyj, U.Osinchuk, M. Suk and others. It was characterized by consolidation efforts with foreign artists teachers, students and performers-beginners participated, they were able to gain performing experience and demonstrate citizenship in Shevchenko's programs.

Concert programs were formed on the basis of worlds classics performances (the professionalism was demonstrated by professional piano interpreters) first performance of latest works by Ukrainian artists (including Diaspora centers thanks to it popularization of national piano works on the international level was realized) as well as works connected with the works or personality of Shevchenko.

Permanent sociocultural request works on this theme served as a powerful stimulus for the composer's creativity not only for concerts (in solo, chamber and vocal and instrumental casts with piano), but also didactic literature. Availability and patriotic upbringing direction lay the foundations for conservation, the continuity and development of national traditions, including in the area of piano art.

Keywords: Shevchenko's celebrations, piano performance, inspiration of the composer's works, didactic repertoire.

Шевченківські урочистості від свого заснування стали акціями демонстрації національної самоідентифікації в умовах іноземного панування, актом демонстрації єднання українства шляхом творчого виразу. Від перших років вшанування роковин Кобзаря усталюються традиції збірних концертів-академій, у програмах яких провідне місце належить декламаціям, рефератам, виконанню хорових творів а саррелла та камерно-вокальних композицій, безпосередньо пов'язаних з поетичним словом. Значно рідшими є оркестрово-хорові композиції, з огляду на відсутність потужного потенціалу серед фахово підготовлених виконавських сил, ще менше в програмах урочистостей зустрічаються суто інструментальні твори: опуси для фортепіано, скрипки, бандури, цитри, скрипки з гітарою, струнного квартету.

Шевченківські урочистості (свята, вечорниці, вечори, академії) набули особливого значення в осередках української діаспори упродовж їх існування. Зокрема, Л. Кияновська вказує на Шевченківський концерт, проведений у Відні силами русинського співацького товариства в 1866 р. під проводом А. Вахнянина, як на ймовірно один з перших шевченківських вечорів взагалі [6, 182]. Останнім з концертів Віденської Січі також був шевченківський вечір 1944 року. 1 травня 1904 року відбувся перший в Канаді український концерт на пошану Великого Кобзаря. До його програми увійшов виступ піаніста І. Косового [6].

До проведення шевченківських урочистостей залучалися найкращі мистецькі сили, оскільки йдеться не стільки про національний спротив іноземному гнітові, скільки про можливість злуки національної громади навколо етично вагомої ідеї (і символічної постаті, яка її уособлює) в державній системі, де вона постає маргінальним сегментом суспільства. Так, Л. Кияновська вважає, що: "...форми музичного життя товариства "Січ" одразу відзначалися великим розмаїттям і були органічною частиною багатьох імпрез", а програми концертів свідчать не лише про широке коло зацікавлень учасників "Січі", а й про прагнення "вписати" українське мистецтво в контекст світової культури" [7, 123; 125]. І якщо мистецьке життя осередків української діаспори від другої половини ХІХ століття до сьогодення знаходить дедалі активніше висвітлення в наукових дослідженнях різноманітних спеціалізацій (в тому числі у розвідках Л. Кияновської [6; 7], С. Наріжного [10], А. Вирсти, В. Витвицького, О. Ярошик [14], дисертаціях О. Дітчук, Ю. Галай, О. Фрайт [12; 13], монографіях Г. Карась [4], М. Черепанина [8]) та ін., то аспекти функціонування інструментального мистецтва у названих урочистостях залишаються на маргінесі дослідницької уваги. Мета розвідки – розглянути участь піаністів у перебігу шевченківських урочистостей осередків української діаспори з точки зору їх представництва, програм, а також інспірацію композиторської творчості постаттю та творчістю Кобзаря у фортепіанних жанрах концертного й дидактичного плану з позицій суголосності та відмінностей з генеральними мистецькими процесами на українських територіях.

Важливим аспектом форм презентації фортепіанного мистецтва в умовах шевченківських урочистостей є включення не лише композицій з фортепіанним акомпанементом, але й суто інструментальних творів у концертні програми вечорів, вечорниць, свят, академій, що ставило до митців та виконавців особливі вимоги. Такими, зокрема, були зразки світової класики й найсучасніша українська

фортепіанна література, виконання якої покликане демонструвати гідний фаховий рівень піаністичних сил українства та надати збірним програмам вищого мистецького цензу. Відповідно, серед учасників шевченківських урочистостей зустрічаємо імена виконавців з усталеним європейським іменем не лише з числа українців, але й польських, чеських, австрійських інструменталістів. Дослідники функціонування Віденської Січі вказують, що до її концертних програм часто залучалися провідні українські професійні музиканти, серед яких – піаністи Любка Колесса, Дарія Гординська-Каранович, Ольга Ціпановська, Володимира Божейко, Богдан Дрималик: "Таке широке коло професійних виконавців репрезентує товариство Січ (курсив авт. – М.Ч.), як одну із найбільш авторитетних культурницьких організацій діаспори" [4, 178].

Консолідуюче, виховне, патріотичне значення мали шевченківські свята в умовах таборів інтернованих: "...впродовж існування таборів для інтернованих українців (1919–1925 рр.), незважаючи на складні умови, культурна діяльність мала на меті створення духовної атмосфери у середовищі колишніх воїнів, зупинку процесів деморалізації. Неоціненно в цьому процесі була роль Шевченківських святкування. Постає Т. Шевченка, яка була овіяна ореолом святості і поваги, стимулювала творчу атмосферу, сприяла національній ідентифікації, піднесенню духа" [5, 16].

Високим мистецьким рівнем відзначались шевченківські святкування у Празі у міжвоєнне двадцятиліття, до участі в яких широко залучалися піаністи. В концерті 1922 р. в Сметановій залі – найрепрезентативнішій сцені Праги брали участь піаністка-солістка Любка Колесса, концертмейстери Нестор Нижанківський, Платонида Щуровська-Россіневич. В святі 1924 р. як диригент хору, композитор і піаніст виступив Федір Якименко, виконуючи власні фортепіанні твори, а також композиції М. Лисенка, С. Людкевича, Ф. Колесси, О. Нижанківського. В 1925 р. Шевченківське вшанування відбулося за участю піаністки Володимири Божейко. У програмі вокального концерту, присвяченого творчості Т. Шевченка у 1928 р., де прозвучали твори української та світової класики, як акомпаніатор був задіяний Зіновій Лисько. У програмі Шевченківського концерту у 1931 р. були виконані фортепіанні твори Л. ван Бетховена та В. Барвінського у виконанні Романа Савицького, композиції Ф. Ліста, Ф. Шопена – у виконанні професора Яна Ермла.

У 1934 р. Товариство прихильників української пісні проводить Шевченківський святковий концерт за участю композитора й піаніста Антона Рудницького, концертної піаністки Ольги Савович-Шурдової [4, 17].

Український академічний комітет для міжнародної інтелектуальної співпраці при комісії союзу народів у 1936 р. святочну академію в пам'ять 75-річчя смерті Т. Шевченка проводить за участю піаністки Любки Колесси [4, 17].

Відзначення 125-річчя від дня народження Т. Шевченка у Сметановій залі у Празі 11 березня 1939 р., до організації котрого поєднали зусилля Чеська академія наук та мистецтв, Слов'янський інститут, Український Вільний Університет, Чесько-український святочний комітет, пов'язане з участю не лише українських, але й чеських виконавців, серед яких піаністка Е. Галієва.

У святі-академії у 1930 р. виступав Роман Сімович з сольним виконанням "Прелюду" В. Барвінського та як учасник виконавського складу – "Пісні пісень" для сопрано, скрипки та фортепіано.

На Шевченківському святі в Подебрадах у 1928 р. сольні фортепіанні композиції та супровід хору виконувала лектор інституту В. Березовська, Українська Академічна Громада в Коштальові у 1931 р. запросила до участі в урочистостях піаністку Марію Класківу.

Так, в одному з найпрестижніших залів Берліна – Бетховен-залі в присутності біля 850 осіб, серед яких було багато визначних представників німецького музичного, культурного та наукового світу в 1935 р. виступала піаністка Л. Колесса [10, 99-101; 4, 171].

15 червня 1938 року в великому залі Бехштайна "Українська громада в Німеччині" влаштувала шевченківський вечір, у якому, зокрема, взяв участь Т. Микиша та берлінський акомпаніатор Герман Гоппе. Відгуки на сольні виконання ("Діло", "Berliner Tageblatt" "Berliner Lokalanzeiger") відзначають стильність, музикальність та високий професіоналізм молодого виконавця¹.

Під патронатом найвищої координаційно-репрезентаційної інституції українців в Торонто – Відділу КУК (Комітету Українців Канади, створеного в 1940 р., перейменованого у 1989 р. на Конгрес Українців Канади) – в 1942 р. відбувається перший Шевченківський концерт. До участі в ньому було залучено митців світової слави – піаністку Любку Колессу та співака Михайла Голинського [4, 167].

У спільному Шевченківському концерті Січі разом із УНО в 1943 р. брала участь Д. Гординська-Каранович з виконанням "Малої сюїти" Н. Нижанківського².

Соті роковини смерті Т. Шевченка (1961) українською громадою Чикаго відзначалося масштабним мистецьким святом в Orchestra Hall за участю піаніста Б. Максимовича, у чийй програмі були "Два прелюди" Л. Ревуцького, "Героїчний етюд" В. Косенка [15, 87].

Особливу групу складають інструментальні композиції, інспіровані творчістю Кобзаря. Так, 1940-го року В. Косенко створив перший камерно-інструментальний ансамбль – струнний квартет (№ 5) за мотивами поеми "Сон", серед оркестрових композицій виділимо поему для струнного оркестру "Душа поета" А. Штогаренка (1957), Поему-фантазію для віолончелі з оркестром на тему хору П. Ніщинського "Ой закувала та сива зозуля", парафраз для струнного оркестру "Думи мої, думи мої" Д. Клебанова (1950-ті рр.), симфонічну поему "Пам'яті Кобзаря" А. Штогаренка (1960), симфонічну по-

ему "Пам'яті Т. Шевченка" В. Губаренка (1962), Другу симфонію-думу "Шевченківські образи" Л. Колодуба (1964), вокально-симфонічну поему "Тарас Шевченко" С. Жданова (1964) [9, 22-26], симфонію № 6 "Думи мої, думи..." В. Бібика (1980) симфонія "De profundis" В. Губаренка (1995), "Камерна симфонія" у 3 ч. для голосу й камерного оркестру О. Киви (1989).

Започатковані поминальними опусами, вони поступово сформували потужний корпус зразків інструментального мистецтва, орієнтований на концертні запити виконавців та тогочасної публіки на батьківщині та в середовищі діаспори. Інтонаційною основою таких композицій є народні пісні на тексти Т. Шевченка, його улюблені народні пісні та популярні знакові твори, пов'язані з вшануванням Кобзаря.

До переліку фортепіанних опусів належать: Полонез "На смерть Т. Шевченка" В. Пашенка (1861), "Жалібний марш на смерть Т. Шевченка" Т. Безуглого, виданий в Петербурзі у 1861 р. один із перших фортепіанних творів на шевченківську тематику, "Елегія до роковин смерті Т. Г. Шевченка" для скрипки й фортепіано та фортепіанний "Жалібний марш" (до 27-их роковин смерті Т. Шевченка) М. Лисенка (1888), "Прелюд пам'яті Шевченка" Я. Степового (1912). Поетичною творчістю Т. Шевченка інспіровані фортепіанні композиції: три п'єси з циклу "На луках" В. Сокальського (1891), цикл п'єс Ф. Надененка за шевченківською поемою "Гайдамаки" (1963), Три прелюдії ор. 38 Б. Лятошинського (1943) та цикл новел "Тарасові думи" І. Шамо (1960). "Фортепіанні композиції авторів за мотивами поезій Тараса Шевченка привертають увагу як характерні приклади шляхів образного збагачення форм і жанрів композиторської діяльності. Художні вартості та особливості Шевченкових віршів зумовили активну взаємодію поезії та музики у єдиному художньому організмі, розкрили нові можливості літературно-сюжетного типу програмності в інструментальних творах" [13, 196]

Серед власне фортепіанних композицій образ поета змальовано у "Шевченковій сюїті", 1942–1943) Б. Лятошинського, в якій композитор до кожної з частин надав епіграфи з творів поета, та його сюїті "Тарас Шевченко" (1952), створеній на основі його ж музики до однойменного фільму І. Савченка, варіаціях для фортепіано "Садок вишневий коло хати" Д. Клебанова (1950-ті рр.), Сюїті для фортепіано "Тарасові думи" І. Шамо (1960), поємі "Будинок-музей Т. Г. Шевченка" Ю. Іщенко з циклу "Київський альбом" (1966).

До зразків творчості композиторів діаспори до цієї групи можна віднести увертюру для симфонічного оркестру, "Легенду" для скрипки та фортепіано і "Думку" для віолончелі та фортепіано П. Сециці (його П. Калениченко відносить до першої хвилі еміграції з кін. 1890 – поч. 1900-х рр. – у Москві разом з М. Рославцем та Л. Ніколаєвим), Другу симфонію за мотивами "Тополі" Р. Придаткевича, створену в еміграції у 1945 р. Першу симфонію російського композитора Й. Неймарка, присвячену пам'яті Т. Шевченка, фортепіанну фантазію на Шевченківські теми З. Лавришина.

Цікавим явищем стало створення композицій для дитячої аудиторії та дидактичних п'єс шевченківської тематики для діаспорних осередків дитячої музичної освіти. Звертання до подібної тематики на батьківщині представлене фортепіанним дидактичним циклом Лариси Донник "Три п'єси за поезіями Т. Г. Шевченка" для скрипки і фортепіано для ДМШ (2003).

16 лютого 2010 року в КРУ "Універсальна наукова бібліотека імені І. Франка" (м. Сімферополь), науково-творче товариство імені В. Безкоровайного спільно з Державною організацією "Всеукраїнський інформаційно-культурний центр", провели презентацію нотного збірника "П'єси на українські теми для фортепіано в чотири руки" композитора Василя Безкоровайного. "Цінним є те, що в збірці також представлені стрілецькі та повстанські пісні, котрі тривалий час були заборонені для вивчення в Україні. Поповнення цими творами сучасного українського педагогічного репертуару ПСМНЗ (початкові спеціалізовані музичні навчальні заклади, дитячі музичні школи, школи мистецтв, школи естетичного виховання тощо) є необхідним засобом задля популяризації творчості митців українського зарубіжжя" [1]. Збірка В. Безкоровайного з 12 п'єс упорядкована за принципом зростання їх складності, (серед них: "Вперед", "Вийшли в поле косарі" (1 і 2 вар.), "І шумить", "Ой видно село", "По морю", "Вільхівка" та "Реве та стогне"), а виклад дотриманий у традиціях ХІХ століття (суміщення вокальної партії та акомпанементу, популярних в середовищі аматорського музикування).

Огляд представництва фортепіанного мистецтва у програмах шевченківських урочистостей діаспорного середовища дає змогу вийти на певні узагальнення.

Фортепіанне виконавство (сольне, камерне, концертмейстерське) в концертних програмах шевченківських урочистостей в осередках української діаспори незалежно від територіального розміщення її центрів було представлене кращими місцевими та запрошеними виконавськими силами українців: Любкою Колесою (Канада), Романом Савицьким, Дарією Гординською-Каранович, Юрієм Олійником, Вадимом Кіпою, Мартою Кравців-Барабаш, Борисом Максимовичем, Р. Рудницьким, Ю. Осінчуком, М. Суком та ін. Воно характеризувалося консолідацією зусиль з іноземними митцями, до участі в ньому залучались педагоги, учні та виконавці-початківці, які мали змогу формувати в шевченківських програмах виконавський досвід та демонструвати громадянську позицію.

Концертні програми формувались на підставі виконань світової класики (чим демонструвався фаховий професіоналізм піаністів-інтерпретаторів), першовиконань новітніх композицій українських митців (в т.ч. діаспорних осередків, завдяки чому реалізувалась популяризація національної фортепіанної творчості на міжнародному рівні), а також творів, програмно пов'язаних з творчістю чи самою постаттю Т. Шевченка.

Постійний соціокультурний запит на твори даної тематики слугував потужним стимулом для композиторської творчості не лише концертного плану (у сольних, камерно-вокальних та інструментальних складах за участю фортепіано), але й дидактичній літературі. Доступність та патріотично-виховна спрямованість закладають підґрунтя збереження, тяглості й розвитку національної традиції, зокрема й у ділянці фортепіанного мистецтва.

Примітки

1. Шевченківське свято в Берліні // Діло. – 1938. – 10 липня; Berliner Tageblatt. – 1938. – 22. YI. – № 291; okalanzeiger. 1938. – 24. YI. – № 151.
2. ЦДАП /SUAP. Ф.1484 (UM), картон № 81, інв. №. 964 /3. Шевченкові торжества у різних землях – за прошення, програми. 1911–1944 [цит. за Карась с. 178].
3. Безкоровайний В.В. П'єси на українські теми для фортепіано в чотири руки [Ноти] / В. В. Безкоровайний. – Сімферополь : Таврія, 2009. – 48 с.

Література

1. Безкоровайна Н. Творчість Василя Безкоровайного як об'єкт мистецтвознавчого дослідження / Безкоровайна Наталя // Київське музикознавство. Культурологія і мистецтвознавство : збірка статей. – К.: КІМ ім. Р. Глієра, 2011. – Вип. 38. – С. 287-298.
2. Безуглий Тимофій // Шевченківський словник. У двох томах / Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка Академії Наук УРСР. – К.: Головна редакція УРЕ, 1978. – Т. 2. – С. 362-379.
3. Калениченко А. Академічна інструментальна музика української діаспори у першому наближенні (жанровий аспект) / А. Калениченко // Музична україністика: сучасний вимір. – К. : ІМФЕ ім. М.Т. Рильського, 2009. – Вип. 3. – С. 23-34.
4. Карась Г. В. Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття : Монографія / Ганна Василівна Карась. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2012. – 1300 с.
5. Карась Г. В. Шевченківські святкування української еміграції у міжвоєнній Чехо-Словаччині / Г. В. Карась // Прикарпатський вісник НТШ. Слово. – 2010. – № 2 (10) – С. 13-17.
6. Кияновська Л. Музичні сторінки діяльності українського товариства "Січ" у Відні / Любов Кияновська // Українсько-австрійські культурні взаємини другої половини ХІХ – початку ХХ століття / Гол. ред. О. Федорук. – Київ-Чернівці : РВА "Трумп", 1999. – С. 182–194.
7. Кияновська Л. Основні етапи музичних зв'язків Західної України й Австрії: спроба історичної систематизації / Любов Кияновська // Подорож до Європи. Галичина, Буковина і Відень на центрально-європейській культурній шахівниці / Упор.: Гаврилів О., Гаврилів Т. – Львів : ВНТЛ – Класика, 2005. – С. 116-133.
8. Криса Б. С. Тарас Шевченко і тожність української літературної традиції / Б. С. Криса // Прикарпатський вісник НТШ. Слово. – 2010. – № 2 (10). – С. 9-12.
9. Костюк Н. Поезія Тараса Шевченка в українській музиці : імена і жанри / Н. Костюк // Студії мистецтвознавчі. – 2008. – Ч. 2. – С. 22-26.
10. Наріжний С. Українська еміграція. Культурна праця української еміграції 1919 –1939 (матеріали, зібрані С. Наріжним до частини другої) / Симон Наріжний. – К.: Вид-во ім. Олени Теліги, 1999. – С. 99-101.
11. Наша сцена. Художня самодіяльність українських поселенців у Канаді / Упоряд. Петро Кравчук. – Торонто, Канада: Видав. т-во "Кобзар", 1981. – С.15.
12. Фрайт О. В. Особливості втілення принципу програмності в українській фортепіанній музиці: дисерт. на здобуття наук. ступ. кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.03 – музичне мистецтво. – Київ, 2000. – 18 с.
13. Фрайт О. В. Фортепіанні твори українських композиторів за мотивами поезії Т. Г. Шевченка / О. В. Фрайт // Тези доповідей науково-практичної конференції "Т. Г. Шевченко і Поділля", присвяченої 175-річчю від дня народження Т. Г. Шевченка. – Кам'янець-Подільський, 1989. – С. 167-169.
14. Черепанин М. / Мирон Черепанин // Записки наукового товариства імені Т. Шевченка. Праці музикознавчої комісії. – Львів: НТШ, 1996. – Т. ССXXXII. – С. 233-244.
15. Чікаґо – Шевченкові. Пропам'ятна книга в соті роковини смерті. 1861–1961. – Чикаго: Укр.-Американська Видавнича спілка в Чикаго, 1961. – 87 с.
16. Шевченкіана на початку ХХІ століття: Матеріали науково-практичної конференції, присвяченої 190-річчю від дня народження Т. Г. Шевченка 25 березня 2004 р. / Харк. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; Уклад. В. О. Ярошик. – Харків, 2004. – 194 с.

References

1. Bezkorovaina N. Tvorchist Vasyliya Bezkorovainoho yak ob'iekt mystetstvoznavchoho doslidzhennia / Bezkorovaina Natalia // Kyivske muzykoznavstvo. Kulturolohiia i mystetstvoznavstvo : zbirka statei. – K.: KIM im. R. Hliiera, 2011. – Vyp. 38. – С. 287-298.
2. Bezuhlyi Tymofii // Shevchenkivskiyi slovnyk. U dvokh tomakh / Instytut literatury imeni T. H. Shevchenka Akademii Nauk URSR. – K.: Holovna redaktsiia URE, 1978. – Т. 2. – S. 362-379.
3. Kalenychenko A. Akademichna instrumentalna muzyka ukrainskoi diaspory u pershomu nablyzhenni (zhanrovyy aspekt) / A. Kalenychenko // Muzychna ukrainistyka: suchasnyi vymir. – K. : IMFE im. M.T. Rylskoho, 2009. – Vyp. 3. – S. 23-34.
4. Karas H. V. Muzychna kultura ukrainskoi diaspory u svitovomu chasoprostori XX stolittia : Monohrafiia / Hanna Vasyliivna Karas. – Ivano-Frankivsk : Misto NV, 2012. – 1300 s.

5. Karas H. V. Shevchenkivski sviatkuvannia ukraïnskoi emihratsii u mizhvoiennii Chekho-Slovachchyni / H. V. Karas // Prykarpatskyi visnyk NTSh. Slovo. – 2010. – № 2 (10) – S. 13-17.
6. Kyianovska L. Muzychni storinky diialnosti ukraïnskoho tovarystva "Sich" u Vidni / Liubov Kyianovska // Ukraïnsko-avstriïski kulturni vzaiemny druhoi polovyny XIX – pochatku XX stolittia / Hol. red. O. Fedoruk. – Kyiv-Chernivtsi : RVA "Trumf", 1999. – S. 182–194.
7. Kyianovska L. Osnovni etapy muzychnykh zviazkiv Zakhidnoi Ukrainy y Avstrii: sproba istorychnoi systematyzatsii / Liubov Kyianovska // Podorozh do Yevropy. Halychyna, Bukovyna i Viden na tsentralno-yevropeiskii kulturnii shakhivnytsi / Upor.: Havryliv O., Havryliv T. – Lviv : VNTL – Klasyka, 2005. – S. 116-133.
8. Krysa B. S. Taras Shevchenko i totozhnist ukraïnskoi literaturnoi tradytsii / B. S. Krysa // Prykarpatskyi visnyk NTSh. Slovo. – 2010. – № 2 (10). – S. 9-12.
9. Kostyuk N. Poeziia Tarasa Shevchenka v ukraïnskii muzytsi : imena i zhanry / N. Kostyuk // Studii mystetstvoznavchi. – 2008. – Ch. 2. – S. 22-26.
10. Narizhnyi S. Ukraïnska emihratsiia. Kulturna pratsia ukraïnskoi emihratsii 1919 –1939 (materialy, zibrani S. Narizhnym do chastyny druhoi) / Symon Narizhnyi. – K.: Vyd-vo im. Oleny Telihi, 1999. – S. 99-101.
11. Nasha stsena. Khudozhnia samodiialnist ukraïnskykh poselentsiv u Kanadi / Uporiad. Petro Kravchuk. – Toronto, Kanada: Vydav. t-vo "Kobzar", 1981. – S.15.
12. Frait O. V. Osoblyvosti vtilennia pryntsyphu prohramnosti v ukraïnskii fortepianni muzytsi: dysert. na zdobuttia nauk. stup. kandydata mystetstvoznavstva za spetsialnistiu 17.00.03 – muzyчне mystetstvo. – Kyiv, 2000. – 18 s.
13. Frait O. V. Fortepianni tvory ukraïnskykh kompozytoriv za motyvamy poezii T. H. Shevchenka / O. V. Frait // Tezy dopovidei naukovopraktychnoi konferentsii "T. H. Shevchenko i Podillia", prysviachenoï 175-richchiu vid dnia narodzhennia T. H. Shevchenka. – Kam'yanets-Podilskyi, 1989. – S. 167-169.
14. Cherepanyn M. / Myron Cherepanyn // Zapysky naukovoho tovarystva imeni T. Shevchenka. Pratsi muzykovedchoï komisii. – Lviv: NTSh, 1996. – T. SSXXXII. – S. 233-244.
15. Chikago – Shevchenkovi. Propamiatna knyha v soti rokovyny smerty. 1861–1961. – Chykhah: Ukr.-Amerykanska Vydavnycha spilka v Chykhah, 1961. – 87 s.
16. Shevchenkiana na pochatku XXI stolittia: Materialy naukovopraktychnoi konferentsii, prysviachenoï 190-richchiu vid dnia narodzhennia T. H. Shevchenka 25 bereznia 2004 r. / Khark. derzh. nauk. b-ka im. V. H. Korolenka; Uklad. V. O. Yaroshyk. – Kharkiv, 2004. – 194 s.

УДК 74.01/.09

Чуєва Оксана Володимирівна
старший викладач Київського національного
університету культури і мистецтв
e-mail: aksanas@gmail.com

ЕТНІЧНІ ШРИФТИ В ДИЗАЙНІ ПАКУВАНЬ

У статті визначено особливості використання етнічних шрифтів у створенні дизайну пакувань та особливості їх сприйняття споживачами. З'ясовано ступінь вивчення типографіки в контексті використання етнічних шрифтових форм у практичному проектуванні пакувань. На основі аналізу зібраного матеріалу визначено, що етнічний стиль у дизайні пакувань є одним з трендів сучасності. Означені питання щодо проведення передпроектних досліджень для з'ясування доречності використання етнічних мотивів та шрифтів. Запропоновано доповнення до навчальних завдань програми підготовки майбутніх фахівців графічного дизайну з проектування упаковок з використанням основ української типографіки.

Ключові слова: типографіка, лєттерінг, етнічні шрифти, дизайн пакувань.

Чуєва Оксана Владимировна, старший преподаватель Киевского национального университета культуры и искусства

Этнические шрифты в дизайне упаковок

В статье определены особенности использования этнических шрифтов при создании дизайна упаковок и особенности восприятия их потребителями. Выяснена степень изученности типографики в контексте использования этнических шрифтовых форм в проектировании упаковок. На основе анализа собранного материала определено, что этнический стиль в дизайне упаковок является одним из трендов современности. Сформулированы вопросы относительно проведения проектных исследований для выяснения уместности использования этнических мотивов и шрифтов в проекте. Предложены дополнения к учебным заданиям программы подготовки будущих специалистов графического дизайна по проектированию упаковок с использованием основ украинской типографики.

Ключевые слова: типографіка, лєттерінг, етнічні шрифти, дизайн упаковок.

Chuyeva Oksana, senior lecturer Kyiv National University of Culture and Arts
Ethnic fonts in the packaging design

Globalization processes take currently place in the world. They promote active development of graphic design as a communicative component of modern society and in particular packaging design. One of the cultural area objectives can be formation national consciousness, a sense of ethnicity based on great cultural traditions among the Ukrainian people. The issue of national identity quest one should find in all areas of graphic design and especially in the design of packaging. Packaging has the greatest impact and the possibility of regular reminder to our contemporaries of the ancient roots of the indicated cultures. That could be possible because of its proximity to a particular consumer.